

P1519

II. évfolyam.

Satu-Mare (Szatmár) 1923. január 7.

I. szám.

Cimbora

JÓ GYERMEK KÉPES HETILAPJA

Főszerkesztő: Benedek Elek

Petőfi szülei.

PETŐFI SÁNDOR.

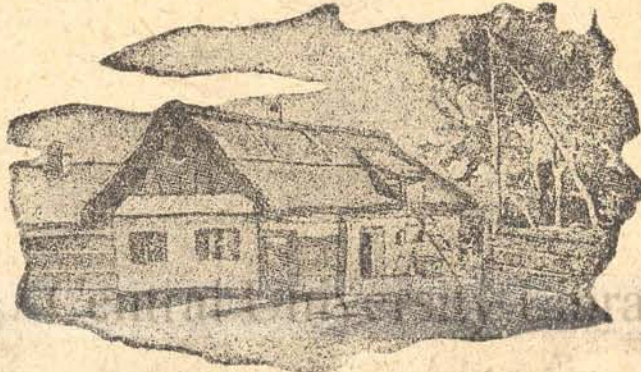
— 1823. január 1. — 1923. január 1. —

Az 1823-ik esztendő első napjára virradó éjszakán, néhány perccel az ó-esztendő halála után, ajándékozta meg az isteni Gondviselés nemzetünket Petőfi Sándorral. Egy pestvármegyei mezővároskában, Kiskőrösön, nádfödeles házikóban született a magyar nemzetnek legnagyobb s a világnak is egyik legnagyobb költője. A százados évfordulón a legkisebb magyar faluban is ünnepet szenteltek a költőnek, aki minden földi kincsnél is értékesebb kincssel gazdagította nemzetét. De nemcsak a magyar nemzetnek volt ünnepe a százados évforduló: ünnepe volt az egész művelt világnak, mert Petőfi költeményeit a világ minden művelt embere ismeri s hódolattal hajtja meg fejét az ő nagy szíve és lángelméje előtt.

Mesébe illő a kiskőrösi mészáros fiának élete. Gondtalan volt a gyermekora, azzá tették jómódu szülei, de az 1839-iki nagy árvíz és rossz emberek rosszasága szegénységbe sodorták a jómódu embereket, s Petőfi már serdülő ifju korában megízlelte a nyomoruság sóatlan kenyerét. Már tizenhat éves korában a katonasághoz menekült a nyomoruság elől, közlegényi sorban, durva társaságban sinylődik teste, lelke, de az ő lelket ez a durva élet sem durvitja el, a lelkében rejtődő isteni szikrát ez a durva élet sem oltja ki. Két csillag vezérli utjában: *Színészet* az egyik csillag, *költészet* a másik, s csak leirhatatlan szenvedések, nélkülözések után mond búcsút a vándorszínész-életnek, hogy egész lélekkel a másik csillag, a *költészet*nek áldozza ifju életét. Hitt erős hittel abban, hogy költőnek született; hogy nagy dolgokra hívta el őt a Gondviselés, s a hitében egy pillanatig sem tántorodott meg. Az ő ezerhúru lantján addig soha nem

hallott, csodás hangok csendültek meg. Egyszerűség, természetesség, közvetlenség fő jellemvonásai az ő költeményeinek, s ez az egyszerűség, ez a természetesség, ez a közvetlenség egyszersmind igazi művészet is: ez a magyarázata, hogy a legműveltebb ember nagy gyönyörűséggel olvassa az ő verseit, s a leg-egyszerűbb ember is megérti azokat.

Nemcsak mint költő, de mint ember is nagy volt ő. Tizenöt éves korától 21 éves koráig — éhezés, rongyoskodás, fagyoskodás, örökös ide-oda vándorlás volt az élete, s egyetlenegyszer sem tántorodott le a becsület utjáról. Ez ritka dolog, gyermekek. Mélyebben gyermek még nem szerette szüleit, mint ahogy ő szerette, s bár még akkor sem úszott a jómódban,

PETŐFI SZÜLŐHÁZA KISKÖRÖSÖN.

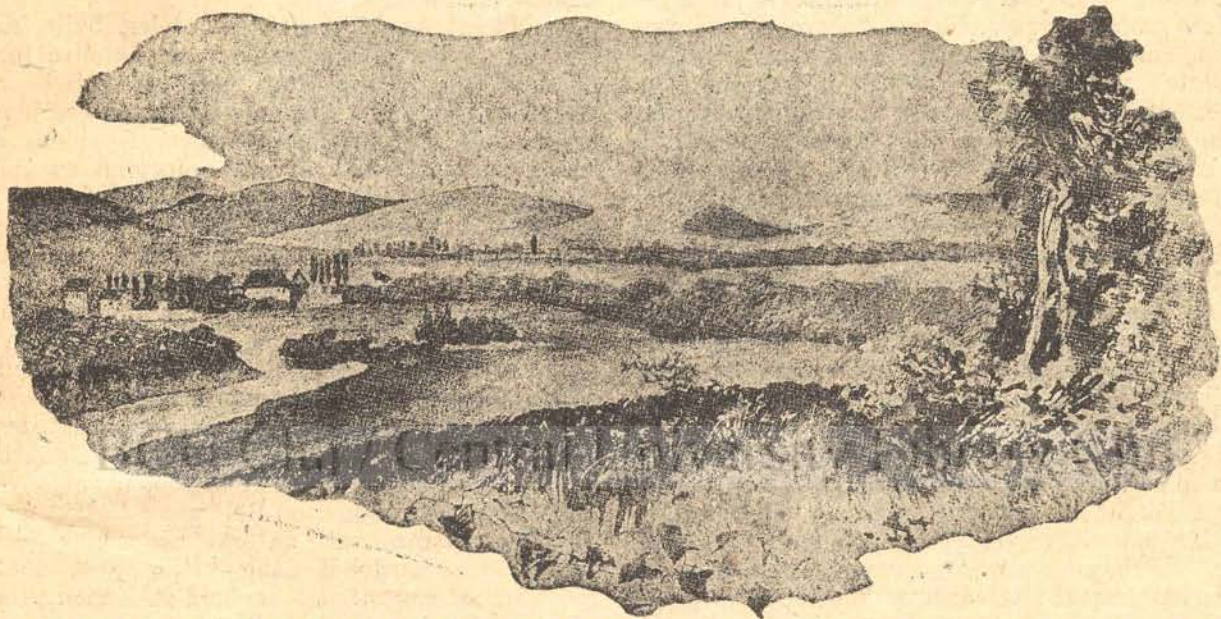
amikor az egész ország visszhangzott az ő nevéből, leszegényedett szüleit magához vette s halálukig gondoskodott tisztességes ellátásukról. Petőfi igazi nagyságát mi sem bizonyítja fenségesebben, mint hogy büszke volt régi eredetére, büszke arra, hogy nádfödeles hajlékban született, s bizony nem titkolta, rejtegette szegénysorsu, egyszerű szüleit, amint azt sok, alacsony sorsból magas polcra jutott emberek cselekszik. Ha nem írt volna több verset, csupán azokat, amelyekben szülei iránt való mélységes szeretete dobogtatja meg szívünket, akkor is fennmaradna az ő neve az idők végezetéig. A *Füstbe ment terv* című verse egymaga mindég élni fog, amíg lesz egy anyai szív e földön.

De Petőfi nemcsak a gyermeki szeretetnek halhatatlan dalnoka. Szerette a népet, amelynek fia volt, s a népnek felszabadításáért oly sok, oly szép, oly meghatározó verset írt! És ő nemcsak a maga

népét, de a világ minden népét szabadnak akarta látni, s ezért a szabadságért nemcsak élt, de meg is tudott halni. Istennek beláthatatlan bölcsessége 26 évre szabta az ő földi életét, de ime, él száz év múlva is, s élni fog mindörökké. Ő már nemcsak a mienk, de az egész művelt világé. Mert ő nemcsak hazája, de az egész emberiség szabadságáért halt meg a fehéregyházi csatatéren. Itt folyt ki az „ifjui vér” szivéből.

Ha majd nagyobbak lesztek, zarándokoljatok el a fehéregyházi rétre, ama közös sirhoz, melyben a névtelen hősökkel együtt alussza siri álmát a szabadsághalhatatlan dalnoka. Tegyetek e sirra egy szál virágot s mondjatok hálaimádságot Istennek, ki őt nekünk ajándékozta s általa világhíressé tette a magyar nevet.

B. E.

A fehéregyházi csatatér,

(Ahol Petőfi elesett.)

A holló és a róka.

(Régi mese új kladásban.)

Azt gondoljátok, ugy-e bár, hogy ismeritek ezt a történetet?!

Elhiszem, de nem úgy, ahogy én elmondom. Hát, ide figyeljete!

A holló – honnan, honnan nem – lopott egyszer egy nagy darab sajtot. Elrepült vele az erdőre s leszállott egy fára, hogy zavartalanul megehesse.

Véletlenül arra vetődött egy róka s nyomban szemet vetett a sajtra. Hogy kellene azt elcsalni a hollótól?

Leült a fa alá és hizelegni kezdett a hollónak:

– Ejnye, be gyönyörű egy állat vagy te! Olyan szép, ragyogó fényesek a tollaid, hogy megláthatja az ember magát bennük, akár csak

a tükörben. Hogy nem választottak még meg a madarak téged királyuknak?!

Mi tőrés, tagadás, tetszett a hollónak a hizelegő beszéd s kecsesen ringatta magát a fa tetején, de azért rendületlenül harapdálta a sajtot.

A róka tovább folytatta az ostromot:

– Hát még a hangod micsoda szép lehet! Ugyan kérlek, dalolj nekem egyet!

A holló erre karmai közé fogta a sajtot és így károgott le a rókára:

– Nagyon sajnálom, kedves Róka ur, hogy nem tehetek eleget a kívánságának, de lássa, most be vagyok rekedve. Majd jöjjön el máskor, vagy tudja mit: várjon, mig megeszem a sajtot.

Látjátok, a világháború óta a holló is okosabb lett. Tanuljatok tőle!

Bodnár János.

A diák Petőfi.

(Benedek Elek Petőfi című könyvéből.)

Három évig tanult Petőfi az aszódi gimnáziumban, mind a három évben kitűnő bizonyítványt vitt haza. De amikor a harmadik évvégén hazament, mennyire más képe volt a szülei háznak, mint három év előtt! Feketeszárnyu madarak károgtak a ház tetején. Mit mondok: a ház tetején! Az 1838-ik év tavaszán kicsapott medréből a Duna, Szabadszállást is elönté s Petrovics István lakóházát, 28 öl tanyai épületét földig rombolá. Csapás csapásra éri a jó módu embert. Árvíz, természetlen esztendő, gonosz emberek gonoszsága széttülesztik a becsületes munkával szerzett szép vagyont, s a hazatérő fiút leszegényedett apa fogadja, komoran, kedvetlenül. Nemcsak vagyonát veszítette el ez az ember, de ennél jóval többet: fiába vetett szép reményeit. Hiába jön haza kitűnő bizonyítvánnyal, nem feledheti, hogy ez a fiú már Pesten „ólálkodott a színház körül“, Aszódon pedig be is akart állni a „komédiások“ közé. A gondterhelte apa szüntelen zsörtölődik s oly keményen, oly ridegen bánik fiával, hogy ez a türehtetlen helyzetből a katonasághoz akar menekülni. Meg is mondja apjának ebbeli szándékát.

— Hát légy katona, — hagyta rá az apja s maga kísérté el a sorozásra. De a tiszték nem fogadják be a vézna fiút, aki még most taposta a tizenhatodik esztendőt.

Közben az anya, a legszeretőbb édesanya, siratja, siratozza szívéről szakadt édes jó gyermekét. Az ő szeretete kiapadhatatlan forrás. Mennél reménytelenebbnek látja fia jövődjét, annál mélyebb medret ás szívében az anyák megmérhetetlen szerelme. Addig s addig csendesíti az apát, hogy lassankint enyhülni kezd a zordonsága, újabb gyökeret ver, ha gyengét is lelkében a bizodalom: hátha, hátha? ... Abban egyeznek meg, hogy Sándort elviszik a selmeczi lyceumba. El is vitték. Befogadták szívesen, hiszen tiszta kitűnő volt a bizonyítványa.

Az aszódi gimnáziumnak csak egy, a selmeczi ev. lyceumnak már — két tanára volt. Dezséri Boleman István volt az egyik, Lichard Dániel a másik. Boleman a költészettant, a latint és a földrajzot tanította. Kedvence volt az ifjúságnak, igen kedvelte Petőfi is. Annál kevésbé kedvelte Lichardot, a hittan, a római régiségtan és a magyar történelem tanárát, aki nemcsak hogy magyarul nem tudott, de nem is titkolta magyarellenességét; annyira nem, hogy a magyar fiuk „nemes magyar társaság“ nevű önképzőkörével szemben a szláv szellem ápolására „tót irodalmi kör“-t szervezett. Ha ez a kör tisztán a tót irodalom ápolását szolgálja, Lichard cselekedetét nem volna szabad helytelenítenünk, mert hisz természetes, hogy minden nép ragaszkodik a maga anyanyelvéhez, ezt a nyelvet törek-

szik fejleszteni, csinosítani; ezen a nyelven igyekeznek irodalmat teremteni. De Lichard a maga magyargyűlöletét beplántálta a tót ifjak szívébe s ezzel elhintette a magyar és tót ifjak közt a torzszalkodás, az ellenségeskedés, a gyűlölködés magját. Petrovics Sándorra meg különösen rossz szemmel nézett, hogy szláv neve és eredete ellenére kún fiúnak mondta magát, sőt erős magyarsága túlzásba is ragadta: csak magyar fiúkkal társalkodott.

Miként Aszódon, itt is szüntelen bujta különösen azokat a könyveket, melyekből a történelem és a költészettan terén szerzett ismereteit gyarapíthatá, de már annál kevesebbet foglalkozik az iskolai könyvekkel. Röviden: az iskolai tanulást elhanyagolja. Jóformán minden tárgyat latinul kell bemagolni s a kún fiú a szajkózásra képtelen. Hiába hozott kitűnő bizonyítványt, vele jött a rossz hire: a színészet iránt való szeretete. Ez a „rossz hír“ hamarosan valónak is bizonyult: német színésztársaság játszik Selmecezen, s ennek játékeit sűrűn látogatja. Leszegényedett szüleitől vajmi kevés pénzt kap, s hogy színházba járhasson, eladogatja szegényes holmiját. Emiatt meg is dorgálták, de a dorgálás után is szorgalmasan eljár a színházba s a tanulást mind jobban és jobban elhanyagolja. A félévi vizsgálaton Boleman tantárgyaiból elégségest kapott, azt az erkölcsi magaviseletből is, a Lichardéból „alig kielégítő“-t, sőt a magyar történelemből — szekundát. Éppen a történelemből! A legkedvesebb tárgyból.

Természetesen, az apát értesítették a szomorú eredménnyről. S az is természetes, hogy arról senki sem értesítette — s ha igen is, hiába való munkát végez vala —: igaz, hogy a fiú szekundát kapott a magyar történelemből, holott ebből sokat, korához képest igen sokat tud, de egyéb tudományokban, azokban, amiket nem tanít az iskola, szép előhaladást tett. Nevezetesen: nagy szeretettel s jövődjére kiható nagy haszonnal olvasá és tanulmányozá jelesebb költőinket, Gvadányit, Csokonait, Vörösmartyt. Ő maga is már verseket írogat, azokat a „nemes magyar társaság“-ban felolvasták. Nemcsak felolvasták, de jegyzőkönyvbe is vették, hogy ezekben a versekben „a költészet kecske oly kitűnő volt, hogy meglepve figyelniünk kellett, s egy szívvel, szájjal az érdekműnyvbe munkáját beírni óhajtottuk“. De föltéve, hogy akad a selmeczi lyceumban egy földöntúli éles szem, mely a tizenhatéves ifjú szárnypróbálgatásában meglátja a nemzet majdan eljövendő legnagyobb költőjét s azt írja az apának: Ne búsuljon kigyelmed, mert kedves fia már elindult a halhatatlanság kapuja felé s be is lép majd azon — bizony, nem ellensúlyozza ez a szekundát, az elégséges erkölcsi magaviseletet. Ez a leszegényedett, re-

ményevesztett ember azért próbál mégegyszer szerencsét fiával, azért akarja rááldozni vagyona roncsalékát, hátha mégis ember lesz belőle, tudós ember, talán pap, talán ügyvéd, s szegénységükben, öregségükben gyámolítójuk lesz. Es most végképpen összeomlott a fellegvár! A szegény, igazán szánalomraméltó apa keserű szemrehányásokkal teli levelet ír, leveszi a kezét a „hanyag, rendetlen, korhely s kicsapongó” fiúról — egészen a sorsára bizza.

Legjobb barátjának, a néhány évvel idősebb Szeberényi Lajosnak, aki maga is verseket írogat, könnyezve mutatja a levelet a kitagadott fiú. Szeberényi azt tanácsolta, hogy világosítsa fel apját s engesztelje meg. — Soha, mondta a kitagadott. Ismerem apámat. Különben kegyelemért apámnál sem esedezem.

Maga sem tudja még, hová, merre megy, de Selmeczen nem marad. Hiába marasztalja Szeberényi, erős elhatározásában nem tudja megtántorítani.

— De hát honnan veszed a pénzt az utra?

— Elmegyek a pápista paphoz, válaszoló, és azt mondom neki, hogy Vácra, a püspökhöz akarok menni, mert áttérek a katolikus vallásra.

Erre mindketten nevetni kezdtek, s ezután — írja Szeberényi — „helyzetének csak nevetéses oldalát látta”.

A tréfaszóból valóság lett: csakugyan elment a róm. kath. plébánoshoz, kapott is tőle egy tallért. Azon a talléron pedig vett a cukrásznál süteményt meg likórt s erre az utolsó estén meghívta néhány barátját barátját. Nyilván volt a búcsulakomán egyéb jó is mert könyveit, ágyneműjét s nélkülözhető ruhaneműjét néhány forintért eladta. A búcsulakoma Szeberényi lakásán folyt le egy februári éjszakán. Aztán meg sem várva a virradatot, érzékenyen elbúcsuzott barátaitól s csikorgó hidegben elindult Pest felé... Aznap este a pár mértföldnyire eső Prencz faluban hált meg, a korcsmában. Mindössze öt váltógarasa volt, ebből még kitélt egy zsupszalma-derékaljnak s egy karéj kenyér. „Vacsorázás közben” a korcsmáros beszédbe elegyedett vele. Feltűnt az ifjúnak, hogy a korcsmárosné folyton integet neki, de nem értette meg, mit akar. Közben a korcsmáros kifordult az ajtón, s az asszony nagyhirtelen figyelmeztette, hogy az istenért, vigyázzon, az urának minden szavát hagyja helybe, mert diákos ember, s a vendégeit is kikergeti, ha ellentmondanak neki. A vándorlegény (vagy nevezzük garabonciás diáknak) megfogadja a jó tanácsot, a visszatérő korcsmárosnak minden szavát helyesli, agyba-főbe dicséri s úgy megkedvelteti magát, hogy az étellel-itallal megvendégeli, másnapra is ott marasztalja s harmadnap saját szekeren viszi tovább néhány faluval. Aztán az „apostolok szekeren” folytatja az utját a kitagadott ifjú. Szegényes, avatag ruhában s nem oly módosan, csinosan, mint egykor, még nem is oly régen, a szép gyermekkorban, amikor

fényesre mázolt csizmában sétált végig a szentlőrinczi utcán, Istennek házába. A szép gyermekkor! Hiszen most is gyermek. Gyermek, gyermek, századszor is gyermek.

Volt akkoriban Pesten, a Zöldfa-utcában egy öreg ház: Kecskeméti ház volt a neve. Azért Kecskeméti ház, mert Kecskemét város tulajdona volt. Ebben a házban korcsma, a Vörös ökörhöz. Ha Pesten járt, ide szállott be az öreg Petrovics, ide állított be a fia is. A korcsmáros ismerte a fiut is, s szó nélkül nyitotta ki azt a szobát, amelyikben az apa szokott megszállni. Azt föllentette a fiú, hogy a husvétii vakációra igyekszik hazafelé s itt várja be az apját. Hiszen, meg is jött néhány nap múlva a jó öreg s ép az ajtóban találkozott a menekülni próbáló fiuval. A hirtelen-váratlan találkozástól kékviltzöldült a fiú, kipkedett-kapkodott, váltig erősítette, hogy kiadták a husvétii vakációt, holott március eleje volt még.

— Hát a bizonyítvány? Mutasd.

Most valamelyik ismerősüket nevezte meg, hogy annál van aládája, a ládában a bizonyítvány.

— Gyerünk csak oda, úgyis van ott eligazítani valóm.

Azzal kézenfogta a fiát az apa, úgy mentek a megnevezett házig. A kapu be volt téve, a fiu kinyitja, tisztességtudóan előre bocsátja az apát, aztán hirtelen becsapja utána, s azzal — uccu neki, vesd el magad! — elrohant.

Képzeltető az apa megdöbbenése és felháborodása. Így visszafelénézve, pompás diákciny ez, s ha később „minden jóra fordul”, az apák nevetnek legjobbizúsan az efajta csínyeken, de az öreg Petrovics nem ok nélkül látott többet, sokkal többet ebben. Önkéntelen arra gondolt, hogy a fia olyasvalamit követett el, amiért vagy kicsapták, vagy meg kellett szöknie a kicsapatás elől, s erős oka van arra, hogy kerülje a vele való találkozást. Kétségbeesetten szaladgált ide-oda, kiabálta: Sándor! Sándor! — de Sándornak nyoma veszett. Hol, merre tanyázott az első napokban a fiú, arról nincs emlékezés. Elég az, hogy csak napok múltán sikerült bejutnia a Nemzeti Színházhoz statisztának és szerephordónak. A Petrovics névtől már rég készült megválni a tüzes magyar lelkü ifjú, s itt, a színháznál a Rónai név mögé rejtődött. Megvalósult hát az álma, ha igen durva formában is. Ő maga írja az *Uti jegyzetekben*, hogy a szinpadra pamlagokat, székeket hordott, a színészek parancsára sörért, borért, tormás kolbászt szaladgált; esténként a gyéren világított pesti utcákon lámpással kísérette haza a színésznőket pár krajcárért. Egyelőre így is boldognak érezte magát: reggeltől késő estig lábatlankodhatott Thália papjai körül...

És a szülők? Hiába vette le róla kezét az apa, még sem tudja közömbösen venni fia nyomtalan eltűnését. Hát még a „legszeretőbb” anya! Ujra, meg újra keresik Pesten, még pedig első-sorban a színháznál, de ott senki sem ismer

Petrovics nevű fiút. Ő már – Rónai. De ráismer egy szabadszállási legény, akivel egy alsóbbrendű csárda mellett találkozott. Katonát toborzottak a huszárok, a szabadszállási legénynek már fején is volt a huszárcsákó, s abban a reményben, hogy ezt a legényt egyenest Olaszországba viszik, borozgatás közbe elárulta neki, hogy a színháznál van s Rónai a neve. A legény azonban nem ütötte meg a mértéket, hazament s otthon elmesélte a kesergő szülőknek, hogy hol van az elveszettnek vélt fiok. Nosza, nyomban felkeredtek a szülők s éppen a színpalán mögül nézte a főpróbát a fiu, amikor egyszerre csak hallja apjának dörgő hangját: Rónai nevű komédiást keresett az öreg. Nem volt idő a menekülésre: a következő pillanatban már zokogva borult nyakába az édes anyja. Egyik ismerőse szerint, a szülék hazavitték, de nem így történt. A színháznál maradt még rövid ideig, aztán a nyári vakációra Ostfiasztonyára ment, édesanyjának egy rokonához, Salkovics Péter mérnökhöz. Salkovics Péter öccsének, Mihálynak, nagy része volt az öreg Petrovics tönkretételében, s kárpótlásul tovább akarta tanníttatni Sándort. Megígérte neki, hogy ősszel elviszi a soproni gimnáziumba, ahol testvéröccse, Károly is tanult. Erre az ígéretre szárnyat kapott ismét az ifjú kedve, s úgy tetszett, hogy a selmeczi meg pesti nyomoruságos élet után derűs fejezet kezdődik életében.

Ez a nyár, egészen az utolsó napig, mindvégig egyik legkedvesebb emléke volt a költőnek. A vele egykorú Salkovics Károlyon kívül még más ifjú vendége is volt a Salkovics háznak: Orlai Petrics Soma, később jeles festő, aki szintén rokona volt, akivel azonban itt ismerkedett meg s kötött vele holtigtartó, mély barátságot. Orlai így írja le az akkor tizenhatéves ifjút: „Középmagasságú, szikár, fahéjszínarcú, sörte-kemény barna haja, villogó szeme fehérét vércsikok futották át. Dacos kifejezésű, duzzadt ajkai fölött a bajusz csak most serkedezett; hosszú nyaka leeseó vállai körül meztelenül nyult fel s nadrágjával egyszínű szürke cérnakabát fedte tagjait“. Komoly, hideg arcával kellemetlen benyomást tett Orlaira, de ezt a hatást az első bizalmas beszélgetés végkép kitörülte s megtermé halálig tartó benső barátságukat. A nyár gyorsan elrepült. A két ifjú segített bátyjának a térképrajzolásban, szabad idejükben pedig vadászgattak. És gyakran ellátogattak a félórányira fekvő Csöngé faluba, Tóth Ferenc földbirtokos házához. Volt ennek a földbirtokosnak egy Róza nevű növendékanyja, s alighogy meglátta, tüzet fogott az ifjú lobbanékony szive. De amily könnyen lobbant szerelemre, épp oly bátortalan volt (később is az volt nőkkal szemben), alig-alig váltottak szót egymással, s ha a leányka reátekintett, szemét az ifjú nyomban lesütötte. Árkus számra írta hozzá a verseket, s a szőkefürtű leánykához még később is visszatér verseiben.

A nyár végén keserves csalódás érte az ifjút: a mérnök bácsi megmástitotta ígéretét. Látván, hogy az ifjú még mindég a színészetről ábrándozik s amellet szüntelen írja a szerelmes verseket, kimondta rá az ítéletet: nem való komoly pályára, s kár minden garasért, amit rája költ.

– Hát most mit csinálsz? – kérdezte Orlai.

– Már határoztam, felelt vidáman az ifjú. Veletek megyek Sopronba s beállok katonának. Valóban, az ifjú szeptember 5-ikén Sopronba ment s másnap be is állt a Goldner-féle gyalogezredbe.

A selmeczi és pesti nyomorkodás igen rövid előjátéka annak a hosszú szomorújátéknak, melynek mostantól kezdve hőse lett az ifjú.

Isten csodája, hogy diadalmasan játszottá végig.

PETŐFI FIA, ZOLTÁN, TIZÉVES KORÁBAN.

Mindörökké!

Szeretlek büszkeségünk!
Szeretlek, dal-királya!
Fiatalos izzó, szent tüzek
Harsány szavu poétája,
Szeretlek, nagy Petőfi!

Szeretlek dicsőségünk!
Csillag magyar egünkön.
Fényes ragyogásod nem hagyta,
Hogy nevünk sötétségbe hulljon.
Szeretlek, nagy Petőfi!

Késő unokák szive dobban,
Hárfád zenéjét úgy hallgatja,
Izzó tűz-lelked muzsikája
A vért sápadt arcukba hajtja...
Szeretni fogunk mindörökké!

Bartha Irén.

Egy szegény fiu története.

— Irta: Dánielné Lengyel Laura. —

Amikor a rokonság a Zádor Mihályné temetéséről hazajött, beszélgetni kezdtek a kis fia, a Misi sorsáról.

Beszélgetni-beszélgetni, erre mindegyik hajlandó és készséges volt. Az asszonyok még bőszes könnyeket is hullattak az árva gyerek bus sorsán, de mikor valami segítő tervről lett volna szó, egyszerre riadtan meghátrált mindenki.

Riadtan meghátrált az első percben, hogy aztán annál nagyobb bőszedőséggel fejtegesse mindenik, miért nem veheti magához a kis gyereket? Egyiknél már amugy is nagy a család, nem férnek, a másiknál meg nem volt gyerek, mit csináljanak ők a közibük csöppent aprósággal? Nem is tudják, hogy s mint kell a gyermekkel bánni? Az egyik családnál nagy a szegénység, nem vehetnek új terhet a nyakukba, a másiknál meg nagy a mód, a gazdaság, nem volna jó a szegény árva gyermekre nézve, ha ezt megszokná. Szóval nem ment a dolog sehogy sem. A rokonság csupa jó emberből állott, de arra vigyázott mindegyik, hogy pénzébe ne kerüljön valahogy a jóság.

A kis tizesztendős Misi gyerek ott állott a szoba közepén. Ha a szavakat mind nem is, a hangsúlyt, a mozdulatokat mind igen jól megértette. Egyszerre tisztában volt azzal, hogy nem kell senkinek s ő, ki eddig anyjának mindene volt, fölösleges teherré vált.

Zsuzsi, az öreg szakácsné, haragosan kifakadt a konyhában:

— Mennyit prézsmítálnak, mennyit locsognak-fecsegnek, ahelyett, hogy valamelyik kézen fogná a kis fiut és elvezetné uri hajlékába. Szegény kis árva gyerek, bár ott feküdnék az édes anyja, édes apja mellett...

— No ugyan-ugyan, Zsuzsa néni, — vágott közbe Boris, az unoka huga, ki a temetés óta ott volt a házban. — Nem restell ilyet beszélni?

Zsuzsi néni megrázta fejét:

— Ha vétkeztem, bocsásson meg nekem a magasságban lakó, könyörületes Ur Isten, de hidd el Boris, felforr a vérem, hogyha ezt a sok képmutató embert látom. Nincs utálatosabb dolog, mint az ingyen jóság, a haszontalan szószaporítás! De ha még sokáig locsognak, fecsegnek, megfogom az árva kezét és elviszem magammal, majd csak elkinlódik ott valahogy, az Andris bátyám gyermekei között.

Erre azonban mégsem került a sor, mert az egyik rokon, Borsos Sándorné, hirtelen végig nézett a kis fiun és gyors elhatározással mondta: Én magammal viszem a gyermeket.

— Asszony, megbolondultál? — kérdezte Borsos uram halk, rekedt hangon. — Csak nem akarsz kenyérpusztítót vinni a házba?

Borsosné nem felelt, csak végig nézett az

urán és Borsos uram hirtelen elhallgatott. Különben sem nagyon érdekelte a dolog. Nem igen értette ugyan, hogy mit akar a felesége ezzel a sápadt fluval, mikor van már két gézengúz otthon, de hát belé törődött a dologba. Az asszony dolga, ő tudja mit csinál! Borsos uram soha sem törődött valami sokat a családjával. Neki teljesen elég volt, ha megvolt a mindennapi itókája. Bor, sör, pálinka, mindegy az! Azt az egyet el kell ismerni Borsos uramról, hogy nem volt valami válogató.

Borsosné most kézen fogta a kis Misit és lágy, reszkető hangon beszélt vele.

— Kis fiam, te ezentul az én gyermekem leszel. A jó Tilda nénié. No, csókolj meg szépen.

Misi fölemelte halvány arcát és Tilda néni nézett. Szemeiben elfojtott könnyek égtek és arca idegesen vonaglott. Tilda néni lehajlott hozzá és homlokra csókolta, aztán kiteszkolta a szobából.

Most menj és szedd össze a holmidat. Még ma este utazunk Budapestre.

A kis Misi kitámolygott az ajtón, Borsosné meg azonnal a rokonokhoz fordult.

— Hát Isten nevében, nem bánom, én elviszem magammal. Megegett a szívem a szegény árván. Sem apja, sem anyja. Hiába, én már ilyen bolond vagyok, nem tudok a bolond jó szíven uralkodni, de remélem, az atyafiság is tudja a maga kötelességét és nem kívánja, hogy üres kézzel vigyem a fiut. Ebben a nehéz, drága időben bizony elég mindenkinek a magáé. És elég bolond vagyok, hogy nyügöt veszek a nyakamba.

— Azt mondom én is! — vágott közbe Borsos uram.

Az atyafiság nagyon megijedt, hogy Borsosék meggondolják a dolgot és nem viszik el a fiut. Eppen ezért — bár nem szívesen — mindegyik elővette pénzes tárcáját. Ki többet, ki kevesebbet, de adni mindenik adott valamit. És Borsos uram arca ragyogott, mikor egymás mellett látta a sok bankót, meg ezüst forintost.

Mégis okos asszony az én feleségem, — mondta mosolyogva. — Annyi pénzt összegyűjt, hogy egy-két hétig bőven telik mindenre. Azután pedig majd meglátjuk...

Ezalatt Borsosné összeszedte a pénzt és bánatos kézlegyintéssel mondta:

— A kis Misi nevében köszönöm a sziveségüket. Remélem, ezentul sem felejtkeznek meg a szegény árváról... Majd időről-időre irok róla, hogy hogyan viseli magát, mit csinál, mire van szüksége?...

A jó rokonok krákogtak, köhögtek, zavartan néztek egymásra s szerettek volna már kívül lenni az ajtón. Ebben a pillanatban már sejteni kezdték, hogy a Borsosné jósága nekik kerül majd pénzükebe. De szólni nem mert egyik

sem. Nem akarták megharagítani az asszonyt. A fő az, hogy vigye a fiut és hagyja őket is békében menni.

Borsosné aztán el is bucsuzott mind-egyiktől.

– Megyek a kis árva után. Megnézem, rendben van-e a holmija? Másfél óra mulva indul a vonat Budapestre. Misinek addig el kell készülnie, hogy velem jöjjön.

Ezzel egyenesen a konyha felé tartott. Misi ott állt egy láda előtt és egymásután adogatta a ruhákat Zsuzsinak. A vén cseléd arca veres volt a sok sirástól.

– No kis fiam, hát ha így kell lennie, eredj. Azt hiszem, emberséges emberekhez fogsz kerülni. Nem lehetnek rossz emberek, ha házukba veszik a szegény árvát. Viseld magadat jól és mikor eszedbe jut a vén Zsuzsi, irj egy pár sort. Majd elolvassa nékem azt a kis Rózsika s választ is ír a nevemben. Legalább megtudom, hogy s mint megy sorod?

Misi szó nélkül bölintott és Zsuzsi az utolsó ruha darabot is betette a nagy ládába. Ebben a pillanatban lépett be az ajtón Borsosné.

– Készen van? – kérdezte, aztán a ládára mutatott, – ebben van a kis fiu holmija?

– Igenis, kérem. Itt van mind, nem hiányzik belőle egy gomb sem. Számba tetszik venni?

– Nem, most nincs időm. Különben is látom, hogy van elég lim-lom, haszontalanság. Fele is elég lenne az ilyen szegény fiunak.

Zsuzsi felelni akart, de aztán a fiura nézett és torkán akadt a szó. Nem volt ostoba asszony, arra gondolt, hogy ez a gyermek ezután a Borsosék irgalmára lesz szorulva. És erre a gondolatra könny borította el az öreg, hűséges cseléd szemét.

– Isten áldjon meg kis fiam, – és kérges két tenyerébe szoritotta Misi fejét. A fiu nem tudott sirni, mióta édes anyjának a koporsója eltűnt szeme elől. Most egyszerre, ennek a durva, kemény kéznek érintésére, megennyhült szorongatott szive és hosszú, kínos, keserves zokogásban tört ki.

– No erre nagy szükség van, megrikatni a gyermeket, – mormogta Borsosné bosszusan. – Menjünk, Misi, miattad nem késhetünk le a vonatról.

És elindultak a poros országúton. A nagy ládát feltették egy szekérre, Misi pedig ment Borsosné mellett. Gondolataiban búcsút mondott a kis falunak, hol olyan boldog volt, hol mindent elveszített. És képzeletében megjelent egy virággal teleültetett sirhalom, hová minden vasárnap kijárt az édesanyjával imádkozni, ott pihent az édesapja... Aztán az a frissen fölhaltolt sir, az a sötét üreg, a beléeresztett koporsó... és Misivel elhomályosodik a világ, csak arra riad fel, hogy Borsosné megkapja a kezét.

– Ez a fiu elszédült. Istenem milyen gyöngé, nyápic teremtés.

– Az ám, mondta Borsos uram és egy szánakozó pillantást vetett a gyermek holthaltvány arcára. – Talán pihennénk egy kicsit?

Borsosné megállt, éppen egy kis bolt előtt voltak. A boltosné lelkendezve roliant ki. Egy nagy csomag volt a kezében.

– Jaj, lelkem Misikém, csak hogy megláthatom. A jó Isten áldja meg minden lépését. Ezt a kis utravalót meg fogadja szivesen tőlem.

Misinek könnybe borult a szeme, felelni sem igen tudott, helyette Borsosné bölintott és elindultak a vasut felé.

(Folytatása következik.)

MINT A KIRÁLYFI.

*Jó volna látni
Multakon átal,
Csordultig telve
Szomorúsággal,
S alkonyi fényben
Visszatekintve:
Látni a multat
Gyönggyel behintve.*

*Jó volna nézni
Jövőkön tutra,
Célokot látni
S küzdeni újra.
Lerogyini bajjal,
Fölkelni könnyen,
Enyhülést telni
Egyetlen könnyben.*

*Jó volna jutni
Havas tetőkre
S lemosolyogni –
A temetőkre.
Vállunk keresztjén
Glória fénylik,
S fölemelt fővel
Visszük a célig.*

*Jó volna szállni
Testetlen szárnyal
Pirkadat árján
Mint a madárdal,
Hajnali széltől
Csókos ajakkal,
Mint örökifjan
Most-fakadt hajnal.*

*Jó volna élni
Boldogan, szépen,
Mint a királyfi
Tündérmesékben,
Aki csak ment, ment
Vágyak lázába'
S betért pihenni
Isten házába...*

Szentimrei Jenő.

Szendrey Julia.

Petőfi Sándor.

(1848-iki kép.)

Egy Petőfi-legenda.

– Elbeszélés a diákéletből. –

Irta: dr. I. Dienes Jenő. –

Nem is sejtí, aki maga nem volt az enyedi kollégiumban, milyen sok hamisságot követtek el ott a kisebb diákok. Apróbb diákcsinyek, tréfák csak úgy gyűltek halomra, mint őszel az erdőn a hulló falevél. Eszembe jutott egy ilyen emlékezetes diákréfa, le is írom.

Kisdiák koromban beszéltek sokat még a diákok az otthon hallott hősi időkről, a vérbe fult magyar szabadságharcról. Beszéltek a fiuk egymás közt a nagy háboru, nagy idők legendás hőseiről Kossuthról, Bemről, Petőfiről, a székely martirokról, kiket szerte-szét Erdély véráztatta földjein kivégeztetett a véreskező osztrák uralom. De legtöbbit beszéltek a legendás hősről, Petőfi Sándorról.

Akkor még szájról-szájra járt a legenda arról, hogy Petőfi Sándor nem halt meg, hanem elfogták a muszkák és elvitték az osztrák császár parancsára a messzi Szibériába, ólombányába munkásnak és ott sinylődik. A diákfantázia azt is tudta, hogy Petőfi hol, melyik ólom-

bányában eszi a rabság keserű kenyerét. Mások már azt is tudták, hogy Petőfi kiszabadult és rengeteg viszontagság közt hazajutott az ő drága, forrón szeretett magyar hazájába, hol bujdosva, nehéz viszonyok közt él, mert fél, nehogy a bosszuálló Ferencz József osztrák császár elfogassa.

Az apróbb enyedi diákok közt, természetesen, hitelre talált ez a legenda.

– Hej, ha ide jönne!

– Bizony! Itt a kollégiumban élélhetne akár élete végéig, – folytatta a másik.

– Ugyan? Mit ennék? – vetette oda félvállról a harmadik.

– Van itt elég cipó. Meg aztán mindennap jön hazulról pakk hol egyiknek, hol a másiknak. Aztán akik kosztot hordatnak, rendre vendégül látnák a nagy költőt.

Igy gondolkoztak, így lelkesedtek maguk közt a kis diákok, akik nemcsak hazulról hoztak hazafias szellemet, hanem egymástól is csak

azt hallották s tanulták a híres nagyenyedi Bethlen-kollégiumban.

*

Egy szép őszi napon, a délutáni órákban, amikor sem előadás, sem szilencium nem volt, nagy zaj hallatszott be lakószobámba. Mintha száz torok kiabálna, lelhesedne, mintha éljenzés, ének hallanék. Kiszítem a folyosóra. A kollégium hatalmas udvarán: a kurián, nagy tömegbe verődve állt sok-sok diák. Középen volt egy őszes bajuszu férfi, ki széken állva szavallt. Fekete, magyaros kalapja, fekete magyarruhája kitűnt a kis diákok egyszerű, mindennapi ruhái közül.

Természetesen, én is oda álltam. Hallottam, hogy valami hazafias költeményt ad elő, de a zajongástól nem sokat értettem.

Kezében hosszú, keskeny papirlapokat rázott és árulta. Laponként 10-20 krajcárért adta. Én is vettem egyet. Rajta volt az arcképe, néhány igen gyenge, de hazafias tárgyú költemény és alul volt a neve:

*Hazafi Verai János
a haza vándor dalnoka
és népnevelő bajnoka,
no, meg a hölgyek tisztelője.*

Nevettem egyet rajta.

A székről leszállt és ment föl az ókollégiumi lakószobákba, hogy árusítsa silány verseit. A lépcsőn, ahol a szolgálatát végző kis szolgadiákok éppen sepergetett, a Verai után tóduló tömeg meglökte az öregot, aki haragra gerjedve fölkapta a szemétmerő lapátot, de pórul járt. Az azon volt szemét karjára, ruhájára hullt. De rigmust rögtönzött rá:

Szemétmerő lapát,
Verjen meg nagyapád!

Volt persze nagy nevetés utána. De azért követte a tömeg szobáról-szobára az öreg, füzfa-poétát.

Érdeklődtek többen:

- Ki az?
- Honnan jött?
- Az bizony Petőfi Sándor.
- Lehetetlen, hiszen elesett a segesvári csatában.

– Dehogyan esett. Most jött haza szibériai fogságából.

- Ne bolondozz! Nem hiszem azt.
- De igazán úgy van.

Ilyenféle párbeszéd folyt a kis diákok közt. Odaléptem és mutattam a csak most vett Verai verseket.

– Nézzétek, ezt árulja, dehogyan is Petőfi. Verai János.

Az előbbi túlkiabálta az én felvilágosításomat.

– Nem igaz, nem Verai! Maga Petőfi Sándor. De kénytelen álnéven bujdosni, így

árulni a költeményeit, hogy valamiképpen megélhessen.

És mert sokkal szimpátikusabb volt az eszme, mely Petőfi hazatértét hirdette, nem hallgattak rám, hanem a másik fiura, aki tréfából-e, máig se tudom, amellettt harcolt, hogy a magyarruhás, öreg versfaragó alak nem Verai, hanem maga Petőfi Sándor, aki Verai János álnéven bolyong.

– És mondd, miért kellene neki álnéven járnia itthon? – kérdeztem.

– Mert – volt a határozott felelet, – Ferencz József elrendelte, hogy ha hazakerül, Petőfit is várfogságra kell vinni, Kufsteinba, vagy a sok közül egy másik magyarkinzó várba.

– No, és miért félne? Hiszen már kibékült a magyar s a király.

– Hát most olyan pecsovics világ van, nem mozoghatna szabadon szegény Petőfi, sok gaz magyar van, apámtól hallottam, aki besugja ma is az osztrák császárnak, ha hazajön külföldről valamelyik jó hazafi. Jutalmat, pénzt, ki nevezést kapnak az ilyesmiért.

– Hidd el, tévedsz, nem Petőfi ez, ő rég elesett.

– De bizony ő!

Kénytelen voltam félbehagyni a vitát, mert Petőfi sokkal kedvesebb volt kisdíák társaim előtt, semhogyan engedtek volna. Minek verekedjünk ezért össze? Ellenségesen néztek rám, ki a Verai-Petőfit nem hiszem. Tovább álltam. Nem hittek nekem.

Sokáig élt e, – talán tréfából, talán téves meggyőződésből eredő legenda a kisdíákok közt, akik áhitatos tisztelettel őrizgették azt a néhány füzfa-verset, mit Hazafi Verai János, – szerintük, Petőfi Sándor kezéből vásároltak szűkös zsebpénzükből.

Igy keletkezik sok legenda.

Hinta-nóta.

Jól fogózzál, kis gyerek,
Hinta lódul, hinta megy.
Hinta, hinta, fodorminta,
Rajta, rajta, hopp!
Hisz gyerekeknek palacsinta
Hej, be jó dolog!

Gara Akos.

Tamás érdeklődik.

(A ragadós betegségekről.)

Tamás: Amíg beteg voltam, mindig szerettem volna megkérdezni tőled, mi okozza a betegségemet. De amikor szomorú arcodat láttam, nem akartalak kérdezősködéssel fárasztani. Aztán meg a láz miatt mindig fáj a fejem. Attól félttem, hogy nem tudom megjegyezni, amit mondasz.

Apa: Csakhogy egyszer már felkeltél, fiam. Most már minden kérdésedre szívesen válaszlok. Legelőször is azt árulhatom el, hogy a betegségedet apró élőlények okozták.

Tamás: Hogyan kerültek ezek az én testembe?

Apa: A levegő és a víz telve van velük. Ahhoz gondolatban hozzá kell szoknod, fiam, hogy a világ nem olyan, amilyenek te látod. A mi szemünk úgy van szerkesztve, hogy csak bizonyos nagyságu dolgokat vesz észre. Vannak olyan dolgok a világon, melyek a mi szemünk számára tulajdonképpen nincsenek. Az emberek azonban az emberi szem gyöngeségét nagyítóval pótolták. Ugy képzeld tehát a világot, hogy élet van ott is, ahol nem sejtet. Ha iszol egy pohár vizet, ha lenyelsz egy korty tejet, ha fölshívod a tüdődet levegővel, az apró életeteknek egész serege kerül a testedbe. Látom, félig csudálkozó, félig ijedt arcot vágasz. Elképzelem, milyen ijedt arcot vágnál akkor, ha hirtelen valaki ezerszeresen megnövelné szemednek az erejét. Halálos összecsapások folynának le az előtted levő pohár vízben, a levegő megtelnék különösnél-különösebb alaku lényekkel. Akkor borzadnál csak igazán! De ne gondold, hogy ezek mind veszedelmesek. A legtöbb nem káros az egészségedre, a károsak közül sok elpusztul már a szádban, nagyon sokat pedig a gyomrodban levő erős folyadék öl meg. Ha nem volnánk felfegyverkezve ellenük, nagyon gyorsan elszaporodnának és elpusztítnának bennünket.

Tamás: Lehetségesnek tartod-e apus, hogy születhetik olyan teremtmény, amely másképp látja a világot, mint mi?

Apa: Nem tartom valószínűnek, de lehetetlennek sem. El tudom képzelni például azt, hogy egy más csillag fia egészen más dolgokat lát és érez a földön, mint mi. Ha egy példát mondok, megérted. Ha a villamosáram testedhez ér, megráz. Ha a mágnes patkót kezvedbe veszed, nem érzel semmit. Az a villamosáram, amely a drótnélküli telegráf jeleit tovább viszi, ugy hatol

át a testeden, hogy észre se veszed. A Röntgensugarakkal lefotografálják a csontvázadat és te meg sem érzed. Ugy-e, könnyen el lehet képzelni egy olyan teremtményt, amely mindezeket felfogja. És még sok mást is.

Tamás: Erre még sohasem mertem gondolni. Sohasem hittem volna, hogy másképpen teremtett emberek másformának láthatják a világot. De azt nem értem, apám, hogyan szaporodnak el a belénk jutott kis élő lények.

Apa: Szaporodásuk módja nagyon egyszerű. Ketté válnak, aztán mindegyik ismét ketté válik és a lehető leggyorsabb idő alatt ismétlődnek ezek a szétválások. Egy-két óra, vagy egy-két nap alatt az egész szervezet megtelik velük. Némelyik hitetlenül gyorsan szaporodik. A kolerát vagy pestist okozó bacillus pár óra alatt már annyira elszaporodhatik, hogy halált is okoz. De nagyon gyorsan szaporodnak a himlőnek, skarlátnak, kanyarónak és difteritisznek baktériumai is. Most már érted, miért nem láhattad a testvéreidet a betegség alatt?

Tamás: Azt én már régen tudtam, hogy ragadós a betegség. Azt is hallottam, hogy végtelen számu beteg van. Azt azonban nem értem, miért nem foglalják el ezek a kis lények az egész földet, ha olyan gyorsan szaporodnak.

Apa: Az emberek óvatosak és védekeznek. Téged is beoltottak. Az oltás anyaga aztán elpusztította őket. Hogy a himlőt meg ne kaphasd, már gyermekkorodban beoltottak. De az a baj, hogy nem találták meg minden betegségnek a gyógyító szerét. Így egyszerű lenne a dolog. Mihelyt a ragályos betegség megjelenik valahol, beoltanák a beteget és egész családját. A kis élő szervezetek hiába állnának csatasorba, vereséget szenvednének, nem tudnák áttörni a megerősített várfalakat. Nem adok neki sok időt, az orvosok az összes ragályos betegségeket meg fogják fékezni. De most sem hagyja elfoglalni magát olyan könnyen az ember teste. Sajátságos a mi testünk, fiam. Ha valami megtámadja, rögtön védekezik. Évezredek óta sokszor támadták már a különböző baktériumok őseinket és mi már átörököltünk bizonyos védőerőt. Azokat az erőket, melyeket őseink megtámadott teste teremtett. A járvány mindig akkor veszedelmes, amikor elhagyja ősi születési helyét és először

indul halálos hódító útjára. Ilyenkor nincs ellenállás. Amikor másodszor-harmadszor jön, testünk már egy kissé felkészülve várja, mert őseink bizonyos ellenállási erőt hagytak ránk.

Tamás: Ma elkülönítik a járványos beteget, mert tudják, mi okozza a betegséget. A régiek nem ismerték a járvány okát, ugy-e, nem is különítették el a beteget az egészségestől?

Apa: A régiek is rájöttek tapasztalatból arra, hogy a járványok egyes helyeken rendkívül sok áldozatot szednek és onnan aztán elterjed a betegség. Fogalmuk sem volt arról, mi okozhatja. Az Isten büntetését látták a betegségben és azt hitték, hogy a levegő vagy a víz meg van mérgezve. Ez igaz is volt, mert csakugyan telve volt mindkettő baktériumokkal. A régi történetírók sok járványról emlékeznek meg. A latinok pestis néven nevezik a bajt, de kérdés, hogy a mai pestist kell-e értenünk rajta. Rómában gyakra volt járvány, ma sem nagyon egészséges, az ókorban még egészségtelebb volt. Amikor a meleg elkezdődött, a vagyonosabb emberek el is menekültek a tenger partjára nyaralni. A görög történetírók is megemlékeznek egy óriási járványról, mely jóval Krisztus születése előtt Athén lakóit nagyon megritkította. A zsufolt Athénban nehéz lett volna elkülöníteni a betegeket, de erre nem is törekedtek. A járványt bizonyára legjobban terjesztette az, hogy a betegek a nyilvános kutak vizéből ittak és a már megfertőzött emberek az egészségesekkel együtt keresték fel a templomokat, hogy az istenekhez imádkozzanak.

Tamás: Orvosok és kórházak nem voltak ott?

Apa: Orvosok már akkor is voltak, kórházak még nem. A régi világ orvosairól majd egy más alkalommal beszélgethetünk. Mondhatom neked, hogy a görögöknek kitűnő orvosaik voltak. De abban az időben még az orvostudomány nem sokat ért. A nép inkább az istenektől várta a segítséget. De ne gondold azt, hogy csak járványok idején döbbentek meg és siettek a templomukba! A vakok, a bénák, de más bajban szenvedők is felkeresték a gyógyulás istenének templomát, hol eleinte nagyon különösen akartak a bajuktól megszabadulni. Lefeküdtek az isten templomában és ott töltötték az éjszakát, néha többet is. Minthogy egész nap az istenséggel és bajukkal foglalkoztak, nem kell csodálkoznunk, hogy az isten álmukban megjelent. Rendesen

azt álmodták, hogy az Isten tanácsot adott nekik, néha azt is, hogy meggyógyította őket.

Tamás: Nem vették észre, hogy hiába töltik ott az időt? Némelyik talán még betegbb lett, mert ráragasztatott egy másiknak a betegségére is.

Apa: Csodálkozni fogsz fiam, azon, amit most mondok. Sokan gyógyultan távoztak el. El kell ezt hinnünk, mert nagyon sok emlékkövet találtak, melyeken a betegek hálát adnak az istennek, hogy csodálatos módon meggyógyította őket. Nem természetfölötti dolog ez. Nincs itt csoda, fiam. Sem csalás. Valóban meg kellett történniök egyes esetekben a javulásoknak, vagy teljes gyógyulásoknak, mert ha a betegek mindig mint betegek tértek volna haza, lassankint elfogyott volna a bizalom.

Tamás: Ezt nem értem. Te annyi mindent megmagyaráztál nekem, valószínűleg azt is tudod, hogyan történt a gyógyulás.

Apa: Vannak betegségek, fiam, amikor nagy lelki indulatok hatnak a testre. Ha a beteg erősen hisz valamiben, az néha bekövetkezik. Az eltörött csont ettől a hittől nem forrad össze, sem a megrövidült láb nem hosszabbodik meg. De ha valamelyik ideg nem működik kellőképpen, annak a működése helyreállhat. A néma esetleg megszólalhat. A mai orvostudomány is beszámol hasonló esetekről. Nagyon sokszor előidéznek mesterségesen hasonló helyzetet. A betegre szinte ráparancsolják a gyógyulásban való hitet.

De ugyanezt elérhetik, ha a testre hirtelen erős hatást gyakorolnak. Nagyon erős villamos áramot bocsátanak rajta keresztül. A váratlan és kínos fájdalom hatása alatt megrázkódik a test és esetleg működni kezdenek a még élő, de megbénult idegek. A háboru sok sérült emberét gyógyították így meg. Majd egyszer még érdekes dolgot fogok erről neked beszélni.

... De néked élni kell, ó, hon,
S örökre mint tavasz virulni,
Ah, mert omladékidon
Reszkelve fognék szétomolni,
Hazám! Hazám!

Kölcsey Ferencz.

Apuka lefőzi Öcsikét.

– Igazs – kérdezte Öcsike Andrist –
 hogy ma újesztendő napja?

– Mért ne volna igaz? Persze, hogy az!

– Hát akkor van nekem egy nadselü
 gondolatom.

– Ki vele!

– Azs azs én nadselü gondolatom, hogy
 az apuka nadrlágját meg kabátját kitömjük,
 longyból fejét csinálunk neki, arra rátessük ezt
 az álalcsot.

– S aztán?

– No hallod, mit aztán? Nem gondolod,
 hogy mi következik azután?

– Kiporolják a nadrlágodat.

– Egy viccsért?! – Méltatlankodott az
 Öcsike. – Azst azs én mamukám nem teszi.

– Nono...

Nono ide, nono oda, egy-kettőre kész volt
 a bábu. Természetesen, apuka nadrlágját s ka-
 bátját töltötték ki mindenféle ringgyel-ronggyal,
 amiért különben most sok-sok ezer koronát
 fizetnének a Teleki-téren. Nagy csendben folyt
 a felöltöztetés, mert apuka mi rosszat sem
 sejtve aludt az elfüggönyözött ágyban. Isten
 őrizz, hogy munkaközben találjon felébredni.
 De apuka, ugylátszik, ugyanekkor valami álmot
 látott, s az az álom izgató álom lehetett, mert
 hirtelen felébredt; felébredvén, gyanus nesz
 ütötte meg fülét. Éppen abban a szentséges
 szent pillanatban kukucskált ki a függöny ha-

sadékán, amikor a fiuk a nagy művet befejez-
 ték, a vigyorgó bábót a székre lecsücsültették.

– Lám, lám, a lurkók – esóváltgatta fe-
 jét apuka – már megint mit nem eszeltek ki.
 No, de várjatok csak, mindjárt lesz nekem is
 egy nadselü gondolatom!

Amint Andris meg Öcsike kiléptek az aj-
 tón, uccu! apuka kiszedte a bábuból a töltéket,
 nagy hirtelen felhuzta a nadrlágot, a kabátot,
 arcára illesztette az álarcot, leült a székre és várt.

Hiszen nem sokáig kellett várakoznia, nyílt
 az ajtó, belépett Andris és Öcsike, sőt még
 más valaki is, a kicsi, a drága, az aranyos
 Hancika, Andriskának, Öcsikének a hugoskája.
 Azok a huncut fiuk ott kint betanították Han-
 cikát, hogy mondja apukának: *bé u é ká, apuka!*

– No mondjad – biztatta Öcsike, amint
 beléptek.

De Hancikának szegénykének torkán akadt
 a *bé u é ká*, ijedten kezdett hátrálni a vigyorgó
 ábrázat láttára:

– Öjdög! Öjdög! Nem apuka!

– Ugy van, – szólalt meg elváltoztatott
 hangon apuka – én vagyok az ördög! De te

ne félj, Hancika, jó kis leány vagy, téged nem bántlak, de a bátyáidat viszem!

Azzal fölugrott a székről... és... és...
Hát, Uram, Teremtőm, földbe gyökeredzett a lába Andriskának is, Öcsikének is, egyedül csak Hancikának nem: egyedül ő nem vesztette el

a fejét, akarom mondani a lábát: szaladt kifelé. De még az ajtóig sem ért Hancika, apuka lekapta a vigyorgó álarcot, nevetve kiáltotta: Vissza, Hancikám, vissza! Nézz ide, apuka vagyok, nem ördög!

No, lett erre nevetés. Mikor aztán jól ki-nevették magukat, Öcsike, mint igazi gavallér-hoz illik, a következő nyilatkozatot tette:

— No, apuka, lefőzstél. Elismerem, hogy a te gondolatod nadselübb volt, mint az enyém.

Elek nagyapó.

Szánkózás.

Ha még egyszer gyermek lehetnék!
Kicsi szánkómra ha ráülhetnék!
Hogy kiáltanám: hóha! hóha!
S meg-megfürödném jó puha hóba.

Százszor kimennék hegytetőre,
Lent lennék ismét egy-kettőre.
Oh, ha még egyszer, bárcsak egyszer...
Megköszönném azt ezeregyszer!

Tökmag király.

FEJTÖRŐ.

**A sorsolásban való részvételre egy rejt-
vény megfejtése is jogosít!**

**A rejtvények megfejtését, a megfejtők
és nyertesek névsorát egyszerre, a megfej-
tést követő hónap végén közlöm!**

Számrejtvények.

— Beküldte: **Lázár Róbert.** —

- 6, 7, 8, 9, 10. Dolog más neve.
1, 4, 17, 18. Vizi jármű.
3, 15, 14. Növény.
9, 4, 5. Testrész.
6, 4, 11, 12. Leánynév.
13, 18. Álló víz neve.
2. Névelő.
16. Mássalhangzó.
1-18. Közmondás.

— Beküldte: **Csőregi Ferenc.** —

- 18, 12, 21, 20, 15, 22. Virág így tesz tavasszal.
14, 10, 9, 8, 7. Vendég tesz így, ha marasztalják.
16, 17, 11, 19, 20, 5, 22. A szentjánosbogár éjjel.
5, 3, 13. Istent ezzel diesérjük.
1, 2, 4. Tagadó szó.
6. Mássalhangzó.
1-22. Közmondás.

— Beküldte: **Kolontáry László és Janika.** —

- 7, 15, 4, 18, 3. Régi fegyver.
9, 10, 5, 7, 11, 10. Ételt így is mondják.
1, 2, 19, 12, 17. Mesterség.
8, 3, 6, 20. Ige.
16. Mássalhangzó.
1-20. Jézus tanítása.

Elek nagyapó üzeni:

Minden levél egyenesen Elek nagyapó címére: Kisbacson, u. p. Nagybacson, Háromszék megye küldendő, s akkor idejében kaptok választ!

Karácsony és ujesztendő ünnepére oly sok üdvözet szállt felém hegyeken-völgyeken át, hogy lehetetlen valamennyire külön-külön válaszolnom. Minden levélből meleg szeretet fénye sugárzik, s ez a melegség oly jól esik öreg szívemnek. Szeretetéért szeretet: ez az én válaszom. Adjon a jó Isten boldog új esztendőt valamennyi unokámnak! — *Osváth Barna*. Apus is, anyus is megérte, hogy járhatja neked a Cimborát, mert jó gyermek vagy Ennek igen örvendek, de még annak is, hogy nem találtam csufnak az írásodat, s így ebben nem vagyok egy véleményen veled. Ha decembertől kezdve rendelte meg apus az ujságot, bizonyára meg is kaptad már a decemberi számokat. — *Csőregi Feri*. Szívesen olvasom én a leveleidet, ha még oly hosszúak is azok. Mennél hosszabb a levél, annál nagyobb szeretetre vall irántam. Örvendek, hogy bátyád jóslata ezuttal nem teljesült, mert lám, törődöm veled, aminthogy minden unokámmal törődöm, aki szeretettel és bizalommal fordul hozzám. — *Klein Endre*. Rejtvényeid közül egy sorra ketül. A többinek tulságosan könnyű a megfejtése. De ezek is dicséretére válnak egy II. osztályos kisdiaáknak. — *Retter János*. Azt én itt Kisbacsonban nem tudom, hogy rajtad kívül ki még olvasója a Cimborának. Remélem, vannak többen, s ha nincsenek, lesznek. Ha szereted az ujságot — s úgy látom, szereted — buzdítsd barátaidat, hogy ők is járassák. Öcsike „nadselü“ gondolatai már megjelentek könyvalakban is. Ha későn kapod a Cimborát, annak csak a posta lehet az oka, mert minden héten idejében elkészül és postára adódik. — *Róth Manyi*. Irtam a kiadó bácsinak az 1–9. szám megküldéseért, hogy az egész évfolyamot beköthethesd. Öcsikének továbbítom üdvözettedet. — *Goldstein Mór*. Irtam a kiadó bácsinak, hogy terjesztési célra küldjön neked mutatványszámokat s gyűjtőívet is. Ha nem volna gyűjtőív, egy papírlapra szépen ráírhatod az előfizetni akarók nevét és pontos címét. A verseidet nem találtam „rosszaknak“, de természetes, hogy korodnál még nem is írhatasz tökéleteseket. Ehhez hosszú idő és sok tanulás szükséges még. De már látszik, hogy komoly gondolatokkal foglalkozol. Majd megtalálod a megfelelő formát is. Rejtvényeid sorra kerülnek. — *Chrisanthime*. Levélének minden sorából az anyai szív sugárzik, s valóban meghat a „köszöntő“, mely prózában is szebb holmi

mesterkéltséges köszöntőnél. Isten hallgassa meg jókívánságait. — *Gross testvérek*. Rejtvényeitekből válogatok. Van köztük egy-kettő oly annyira furfangos, hogy magam sem tudnám megfejteni. Ugy az Öcsike könyveinek, mint Kertész Mihály *Senki Tamásának* az ára 12–12 leu. — *Paál Anna*. Csak most került kezembe egy igen régi leveled, melyben írod, hogy több szám hiányzik, de nem írtad meg, hogy melyek azok. Hát, édes Annuskám, nincs más, megírod Elek nagyapónak Kisbaczonba a hiányzó számokat, aztán ígéreted szerint, minden héten irsz egy levelet. Egyben pedig figyelmezteted édes apádat is az ígéretére. Tudom, nagy lenne az öröme a *Cimbora* olvasóinak, ha nemcsak a nagyoknak, de nekik is írna. — *Poláczek Aranka*. Miután a postán írtad a leveledet, elnézem a „csunya írásodat“, abban a reményben, hogy legközelebb otthon irsz levelet. Hiszem, hogy az a leveled szép levél lesz. — *Kardos István és Tibor*. Irtam a kiadó bácsinak, hogy a nyert könyvet küldjék meg nektek. — *Vigh Károly és Pista*. Dicséret illet meg a szép kerek betűs írásért. — *Lázár Róbert*. Örvendek, hogy nagyon szereted Öcsike nadselü gondolatait s nagyon gyönyörűnek és tanulságosnak találod a Tamás érdeklődését is. Lesz ezután is lehetőleg minden számban nadselü gondolat is, „érdeklődés“ is. Az érdeklődő Tamás szintén unokám, ezidőszerint IV. elemi osztályos. A *Cimbora* jár Pestre is, tehát az igazi unokák is olvassák. — *Nagy Mária*. Intézkedtem, hogy cimedet Marosvásárhely Mikes Kelemen-ut 18-ra javítsák. — *Dániel Béla*. Ugy emlékszem, írtam már neked, s lám, írok most is. A versedből, hogy olvasótársaid még nagyobb kedvet kapjanak a rejtvényfejtésre, közlöm e sorokat:

*Cimborák, a Cimborát olvassátok, szeressétek,
A rejtvényét megfejtsétek,
Szép sorjában beküldjétek,
Ez hasznos, jó cselekedet,
Sokat fejlődik eszetek.*

A rejtvényed sorra kerül. — *Gáspár Gyula*. Igazad van: tévesen írtam a Gulyás tanár ur könyvének a címét. Ime, az igazi címe: Bagoly Bandi lakodalma. — *Káhn Klára*. Rejtvényeid sorra kerülnek. Írásod meglepően kifejtett. Ha nem írod, hogy I. gimnazista vagy, velső gimnazistának véltelek volna.

Gyermekszívvél, öntudatlan
Nyugszom meg e gondolatban,
Hogy övéit el nem hagyja,
Ki mindnyájunk édes atyja.

Arany János.

Itt az újesztendő,

Kedves unokáim, s ha megszerettétek a Cimborát, a ti legjobb barátotokat, maradjatok hívek hozzá az új esztendőben is. Nagypó és lelkes munkatársai gondoskodnak arról, hogy szívet, lelket nemesítő, gazdagító olvasmányok kincses háza legyen a Cimborá. Ma már minden erdélyi író szent kötelességének vallja, hogy kárpótoljon titeket, akik oly hosszú időn át nélkülözöttétek a jó ujságot s a jó könyveket. Olyan ujságot óhajtunk adni nektek a Cimborá-ban, melyet ne csak ti olvassatok gyönyörűséggel és haszonnal, de a szülők is, a tanítók is. Ennek az ujságnak minden sora egy szent célt szolgál: nemesen, emberségesen gondolkozó, művelt magyarokká nevelni titeket.

Különös nagy gondom van arra, hogy ne csak a már olvasni tudó gyermek és a serdülő ifjuság találja meg ebben az ujságban a neki való olvasmányt, de jusson egy-egy apró mese, versike az olvasni még nem tudó gyermeknek is. Mert szép, oly szép Erdély, amilyen szép nincs e kerek földön, de szegény arra, hogy külön ujságja legyen kisebb és nagyobb gyermekeknek. De ha nem is volna szegény a szép Erdély, ha valaha, most igazán kívánatos, hogy legyen egy közös találkozó helye minden erdélyi gyermeknek, kor-, nem- és felekezeti különbség nélkül. Ime, ez az ujság egy táborba hozza össze nemcsak az erdélyi gyermekeket, de az erdélyi írókat is.

Az újesztendőt hosszabb, igen ér-

dekes, igen szép elbeszéléssel nyitom meg: Dánielné Lengyel Laura írta, nagyoknak és gyermekeknek e kedves írója. Én magam tovább írom a híres erdélyi magyarok életét, hogy becsülni tanuljátok azokat a nagy embereket, akik életüket hazájuk üdvére, javára szentelék. A most élő jelesebb költők versei mellett, fel-felelevenitem a régi jeles költők verseit is. A tudós apa és érdeklődő fiú tanulságos párbeszédeivel minden számban találkozni fogtok, s Öcsike gondja lesz, hogy »nadselü« gondolataival meg-megkacagtasson.

Ami szépet és jót összeszedhettek, azt mind nektek ajándékozom, erdélyi gyermekek. Ezért egyebet nem várok tőletek: olvassátok, szeressétek és terjesszétek a Cimborát.

Meleg üdvözet nektek, szüleiteknek és tanítóitoknak.

Kisbaczon, 1922. dec. havában.

Benedek Elek.

A Cimborá előfizetési ára: negyedévre 40, félévre 80, egész évre 160 leu. Az előfizetés, postautalványon, a kiadó címére: Szabadsajtó könyvnyomda és lapkiadó részvénytársaság, Szatmár, küldendő, de elfogad a Cimborá-ra előfizetést Erdély minden könyvkereskedője is.

Mutatványszámot, kívánatra, ingyen küld a kiadóhivatal.

Szülők!

Tanárok!

Gyermekek!

1922.

KARÁCSONYÁRA

a **CIMBORA** kiadásában **HAT KÖTET GYERMEKMESE** és
IFJUSÁGI OLVASMÁNY jelent meg.

* *

- Kertész Mihály: Senki Tamás története és még egyéb mesék.
Benedek Elek: Híres erdélyi magyarok. (A két Wesselényi, Kőrösi Csoma Sándor.)
Balázs Ferenc: Mesefolyam. (Husz mese a szeretetről.)
Monoki Sándor: Tündérmese.
Benedek Elek: Öcsike könyve. A „nadselü“ gondolatok első sorozata.
Szentimrei Kovács Jenő: Az egyszeri királyfiról.

Minden kötet kapható Erdély könyvesboltjaiban és megrendelhető a CIMBORA kiadóhivatalában.

Vegyétek!

Olvassátok!

Szeressétek!

Valódi békeminőségű aszbeszt fedő

PALA

kapható igen jutányosan SCHWARTZ TESTVÉREKNEL, Strada Decebal (Kölcsény-u.) 37. szám.
Kész fedéseket helyben és vidéken vállalunk!!

Sok millió ember és gyermek csak

 cipőt hord, mert egy pár BATA cipő két pár más cipőt pótol!!!

! Bata, Sighet, Főtér 21. !

Gyapju-, selyem-, pamutkelmét,
fonalat, szőrmét fest és tisztít a

„Kristály“

gőzmosó és kelmefestőgyár CLUJ. Telefon 500.

Póstacsomagok pontosan szállítanak! — Kereskedőknek tömegárúnnál árkedvezmény! — Képviseletek vidéki városba kerestetnek!

A Cimborára

előfizetéseket
felvesz Erdély
minden könyv-
kereskedője!

A Cimbora azt üzeni:

**Ha finom
cukorkát
akartok:**

kérjete Melissát

Eredeti Wolfner

gépszijak

minden méretben

kaphatók

**BRAUN és LÁSZLÓ vaskereskedésében,
Szatmár, Piata Victoriei (volt Deák-tér) 9.**

A Szatmári Leszámitoló- és Kereskedelmi Bank r.-t.

Alaptőke 10 millió leu. — Tartaléktőke 1 millió leu. — Takaréketét állomány 45 millió leu.

Bármely összeg erejéig fizetéseket vállal:

Bukarestben és bárhová LEUBAN, Bécsen keresztül bárhová OSZTRÁK
KORONÁBAN, Prágán keresztül bárhová CSEH KORONÁBAN, Berlinen
keresztül bárhová MÁRKÁBAN, Fiumén keresztül bárhová LIRÁBAN,
— Budapestén keresztül bárhová MAGYAR KORONÁBAN. —

Vesz és elad mindennemű idegen pénzeket és amerikai chequeket bevált.

Kölcsönöket legelőnyösebben folyósít.

A Generala bukaresti biztosító társaság, valamint az Assicurazioni Generali triesti biztosító társaság főügynöksége.

* Betéteket könyvecskére és folyószámlára gyümölcsöztetésre elfogad
és azokat kívánatra azonnal bármikor visszaad.

Fiuk!

Lányok!

A Cimborát

olvassátok,

szeressétek,

terjesszétek!

Aki elő akar fizetni a Cimborára, az írjon egy levelező-lapot Szatmárra, a Cimbora kiadóhivatalának címezve és a következő vasárnap már kezében a lap.

A lap egy negyedévre negyven leuért jár.

Felélős szerkesztő: Dénes Sándor.

Kiadó a Szabadsajtó Könyvnyomda és Lapkiadó r.-t. Szatmár.

A szerkesztőségnek szóló levelek, rejtvény megfejtések és közlésrészt kéziratok Benedek Elek címére, Kisbaczon, u. p. Nagybaczon, Háromszék-m. küldendők.